

Джейн Остін

Ватсони.
Історія Англії

Розділ I

Перше зимове зібрання в містечку Д^к, що в графстві Суррей, мало відбутися у вівторок, 13 жовтня, і майже всі поділяли думку, що це буде видатна подія. Впевнено обговорювали довгий список місцевих родин, які неодмінно мали з'явитися, і з великими сподіваннями чекали навіть самих Осборнів. А те, що Едвардси, як завжди, запросять Ватсонів, було й без того зрозуміло й навіть не обговорювалося. Едвардси були заможною родиною, мешкали в місті й мали власну карету. Ватسونи ж мешкали в селі за три милі звідти, були небагатими й не володіли закритим екіпажем. Із самого початку зимових балів Едвардси завжди запрошували Ватсонів до себе — причепуритися, повечеряти й залишитися на ніч, — і це повторювалося щомісяця впродовж усього сезону. Цього разу, зважаючи на те, що в домі Ватсонів було двоє дочок, і хтось з них мусив залишитися з хворим батьком, який втратив дружину, лише одна з них могла скористатися люб'язністю Едвардсів. Міс Емма Ватсон, яка зовсім нещодавно повернулася до родини після виховання у тітки, мала вперше з'явитися на публіці в місцевому товаристві. Її старша сестра, яка й за десять років не втратила любові до балів, виявила

справжню доброзичливість, зголосившись самотужки доставити її та весь гардероб у старенькій кареті до Д** того доленосного ранку.

Під час мандрівки калюжами вузької, розмоклої стежини, міс Ватсон вирішила наставити й застерегти свою молодшу, недосвідчену сестру:

— Впевнена, бал буде гарним, а серед такої кількості офіцерів у тебе точно не бракуватиме партнерів. Покоївка місіс Едвардс з радістю допоможе тобі, а якщо раптом сумніватимешся у виборі, я раджу запитати поради у Мері Едвардс — у неї бездоганний смак. Якщо містер Едвардс не програє гроші у карти, ти зможеш залишитися так довго, як забажаєш; якщо ж програє, він, можливо, поспішить відвезти тебе додому. Але ти принаймні можеш бути певна, що отримаєш тарілку гарячого супу. На щастя, ти дуже гарна. Я б не здивувалася, якби тебе визнали однією з найкрасивіших дівчат у залі; новизна завжди привертає увагу. Можливо, Том Масгрейв зацікавиться тобою, але я рішуче раджу не заохочувати його. Він завзятий ловелас, завжди залицяється до нових дівчат, але ніколи не має серйозних намірів.

— Мені здається, ти вже згадувала про нього, — сказала Емма. — Хто він?

— Парубок із дуже гарним статком, абсолютно незалежний і надзвичайно приємний; куди б він не пішов, одразу стає загальним улюбленцем. Більшість дівчат тут у нього закохані або були колись. Гадаю, я єдина серед них, хто залишився з нерозбитим серцем; і все ж саме мені він перший приділив увагу, коли з'явився

в цих краях шість років тому; і яка ж це була увага! Деякі кажуть, що жодна дівчина з того часу не подобалася йому так, як я, хоча він завжди знаходить особливий підхід до кожної.

— І як сталося, що тобі вдалося зберегти серце холодним і цілим? — запитала Емма з усмішкою.

— На це була причина, — відповіла міс Ватсон, і зашарілася. — Я не дуже добре була прийнята серед них, Еммо. Сподіваюся, тобі пощастить більше.

— Люба сестро, пробач, якщо я якось випадково зробила тобі боляче.

— Коли ми вперше познайомилися з Томом Масгрейвом, — продовжила міс Ватсон, ніби не чуючи її, — я була дуже прив'язана до молодого чоловіка на ім'я Пурвіс, близького друга Роберта, який багато часу проводив із нами. Усі думали, що це закінчиться шлюбом.

Ці слова супроводжувалися зітханням, яке Емма відмітила й вирішила більше не розвивати цю тему. Але сестра, зробивши невелику паузу, сама продовжила:

— Ти, звісно, запитаєш, чому цього не сталося, чому він одружився з іншою, а я досі самотня. Але тобі слід запитати про це у нього, а не в мене, чи ще краще — запитай у Пенелопи. Так, Еммо, це все Пенелопа винна. Вона вважає, що всі засоби дозволені, аби здобути чоловіка. Я їй довіряла, а вона налаштувала його проти мене, щоб загарбати собі, і це закінчилося тим, що він перестав приходити до нас і невдовзі одружився з іншою. Пенелопа не надає значення своїй поведінці, але я вважаю це зрадою. Вона зруйнувала моє щастя. Я ніколи не

полюблю нікого так, як любила Пурвіса. Том Масгрейв не вартий навіть згадки поряд із ним.

— Ти мене зовсім шокувала словами про Пенелопу, — сказала Емма. — Невже сестра могла таке зробити? Суперництво, зрада між сестрами! Я тепер боюся знайомства з нею. Але сподіваюся, що все було не зовсім так, і що це лише поганий збіг обставин.

— Ти не знаєш Пенелопу. Вона піде на все, аби тільки вийти заміж. Вона тобі сама майже прямо це скаже. Не довіряй їй жодних таємниць, запам'ятай моє застереження: не довіряй їй! У неї є гарні якості, але ні вірності, ні честі, ні сумління серед них нема, якщо йдеться про її вигоду. Я всім серцем бажаю, щоб вона добре вийшла заміж. Бажаю їй щасливого заміжжя навіть більше, ніж самій собі.

— Навіть більше, ніж самій собі! Що ж, я можу припустити це. Після такої сердечної драми навряд чи ти тепер захочеш заміж.

— Справді, не дуже... але ж ти знаєш, ми мусимо виходити заміж. Я б могла обійтися й без цього. Мені для щастя вистачило б трохи приємної компанії та балу час від часу, якби можна було залишатися молодою назавжди. Але наш батько не може забезпечити нас, а старіти в бідності, та ще й бути посміховиськом — це просто жахливо. Я, звісно, втратила Пурвіса, і це прикро, але, погодься, дуже небагато людей одружуються з першим коханням. Я б не відмовила чоловікові тільки тому, що він не Пурвіс. Хоча пробачити Пенелопі я, мабуть, ніколи не зможу.

Емма лише зітхнула, кивнувши.

— Пенелопа, однак, також мала прикροщі, — продовжила міс Ватсон. — Вона дуже переживала через Тома Масгрейва, який спершу приділяв увагу мені, а потім переключився на неї. Вона була до нього небайдужа, але він, як завжди, не мав серйозних намірів. Коли йому набридло з нею бавитися, він почав загравати до Маргарет. Пенелопа була просто в розпачі. А з того часу вона намагається влаштувати якусь партію в Чичестері. Вона не розповідає нам, з ким саме, але я підозрюю, що це багатий старий доктор Гардинг — дядько подруги, до якої вона їздить. Пенелопа витратила на це купу часу й зусиль, але поки що безрезультатно. Коли вона востаннє від'їжджала, то сказала, що це буде остання спроба. Гадаю, ти навіть не здогадувалася, які особливі справи могли змусити її залишити Стентон саме тоді, коли ти повернулася додому після стількох років відсутності.

— Ні, навіть не підозрювала, — відповіла Емма. — Я вважала її поїздки до місіс Шоу просто невдалим збігом. Я ж сподівалася застати всіх своїх сестер вдома, щоб одразу знайти подруг у кожній із вас.

— Мабуть, у доктора був напад астми, і вона поспішила до нього саме з цієї причини. Шоу, схоже, на її боці — принаймні я так думаю. Але Пенелопа мені нічого не розповідає. Вона завжди каже, що тримає секрети при собі. І це, мушу визнати, досить мудро, адже, як відомо: «Де багато порадників, там нема порядку».

— Мені прикро за її переживання, — сказала Емма, — але зовсім не до вподоби її плани чи погляди. Я навіть трохи боюся її. Думаю, у неї занадто чоловічий і рішучий характер. Так сильно хотіти вийти заміж і переслідувати чоловіка лише заради вигідного становища — це мене вражає. Я не можу цього зрозуміти. Бідність — велике зло, але для освіченої жінки, яка має почуття, воно не повинно і не може бути найбільшим. Я б скоріше стала вчителькою в школі — хоча це, мабуть, найгірше, що я можу уявити, — ніж вийшла б заміж за чоловіка, якого не кохаю.

— А я б краще зробила що завгодно, ніж стала вчителькою в школі, — сказала її сестра. — Я була в школі, Емма, і знаю, яке це життя; ти ж ніколи цього не бачила. Мені теж би не сподобалося вийти заміж за неприємного чоловіка, але я не думаю, що таких багато. Гадаю, я могла б покохати будь-якого чоловіка з доброю вдачею та пристойним доходом. Мабуть, наша тітка виховала тебе занадто витонченою.

— Справді, не знаю. Мое життя саме скаже, як мене виховали. Я не можу судити про це. Не можу порівняти методи тітки з методами будь-кого іншого, бо не знаю жодного іншого.

— Але я бачу в багатьох речах, що ти дуже витончена. Я це помітила з моменту твого повернення додому і боюся, що це не принесе тобі щастя. Пенелопа буде дуже сміятися з тебе.

— Це точно не принесе мені щастя. Якщо мої погляди помилкові, я мушу їх виправити; якщо вони надто піднесені, як для мого становища, я повинна намагатися

їх приховати. Але я сумніваюся, що глузування... А Пенелопа взагалі дотепна?

— Так, вона дуже жвава і зовсім не зважає на те, що говорить.

— А Маргарет, я гадаю, м'якша?

— Так, особливо у спілкуванні в компанії. Вона вся така м'яка і лагідна, коли є хтось поруч. Але поміж нами вона трохи дратівлива і вперта. Бідолашна! Їй здається, що Том Масгрейв більше закоханий у неї, ніж у будь-кого іншого, і вона постійно чекає, коли він зробить пропозицію. Це вже другий раз за цей рік вона поїхала погостювати місяць у Роберта і Джейн, аби спонукати його на це своїм від'їздом. Але я впевнена, що вона помиляється, і він так само не поїде за нею до Кройдона зараз, як і минулого березня. Він ніколи не одружиться, якщо не знайде когось дуже знатного. Міс Осборн, наприклад, чи когось у тому ж стилі.

— Твої розповіді про цього Тома Масгрейва, Елізабет, не залишають у мене жодного бажання знайомитися з ним.

— Ти його боїшся, і це не дивно.

— Ні, зовсім ні. Я його не боюся, я його зневажаю і вже терпіти не можу.

— Зневажати і не терпіти Тома Масгрейва? О, ні, цього ти ніколи не зможеш. Я готова посперечатися, що варто йому звернути на тебе увагу, як ти одразу ж зміниш думку. Сподіваюся, він запросить тебе на танець, і впевнена, що так і буде, якщо тільки Осборни не прийдуть із великою компанією. У такому випадку він більше ні на кого й не гляне.

ЗМІСТ

ВАТСОНИ3

ІСТОРІЯ АНГЛІЇ

Від правління Генріха IV до смерті Карла I 143